

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Ar „Žalgiris“ dar tebereiškia Lietuvą?

Buvo metas - trispalvėmis mojančios, lietuvių liaudies dainas dainuojantys ir tautinius šūkius skanduojuojantys žmonės užpildydavo miestų gatves ir aikštes, lietuvišką kultūrą upė neišsitemo krantuose... Šiandien, Lietuvos valdžiai uoliai besirūpinant integracija į ES, visi išsiskirstė po asmeninių interesų dvarelius, o tautos patriotizmas paliko gyvuoti tik sporto salėse ir stadionuose. Kaip tik todėl su Vilniaus „Žalgirio“ ir Lietuvos futbolo sirgaliu, Pietų IV tribūnos senbuvimi Ingvaru BUTAUTU, tarp „ultrų“ geriau žinomu pravarde „Storas“, šiandien ir kalbamės apie tą subtilią ribą tarp meilės futbolui ir meilės Lietuvai.

R Rimvydas STANKEVIČIUS
„Respublikos“ žurnalistas

- Atmenu jus dar iš sovietinių laikų. Į Pietų IV „rimti“ austruoliai manęs, pienburnio, neįsileisdavo, tad sėdėdavau Šiaurės III, bet po rungtynių vykdavusiose demonstracijose būtinai dalyvaudavau. Ir „Žalgiris“ anuomet reikšdavo ne tik futbolą, bet drauge ir Lietuvą, ir nenulenktą galvą, ir požiūrį į sovietų režimą... Ką „Žalgiris“ reiškia dabar, kai laisvai superkami klubai tautoms apskritai nustojo atstovauti?

- Na, be klubų, egzistuoja dar ir rinktinės. O štai rinktinė futbolo prasme ir yra Lietuva - būtent jos užauginti sūnūs, savo srities geriausieji, savaisiais talentais ir savuoju prakaitu ginantys Lietuvos garbę. Žaidžiant Lietuvos rinktinę, įvairiausių šalies futbolo klubų gerbėjai daugiau ar mažiau susivienija, nes visi juk trokšta, kad mūsų šalies futbolo lygis būtų kuo aukštesnis.

Tačiau rinktinės žaidžia vos keletą kartų per metus, o didžioji futbolo austruolio kasdienybės dalis - klubų varžybos. Patriotinio pasididžiavimo čia taip pat esama - ypač kai klubas žaidžia tarptautinėse varžybose, tačiau šiais laikais, kaip teisingai pasakėte, klubas žaidėjas gali pirkti iš viso pasaulio, nepaisant jų kilmės, klubą išlaikantys finansai taip pat gali būti visai ne tos valstybės, kurioje registruotas klubas... Tad ir „Žalgiris“ šiandien reiškia jau ne visai tą patį, ką reiškė sovietiniais laikais.

Anuomet Vilniaus „Žalgiris“ iš esmės ir reiškė tą patį, ką šiandien reiškia rinktinė, - komanda buvo surinkta iš geriausių išimtinai tik mūsų šalies futbolininkų, todėl jos kovos kiekvienam okupuotam lietuviui reiškė gerokai daugiau nei sportą - tai buvo viena nedaugelio sričių, kur lietuviai dar turėjo galimybių kautis už savąją šalį, tai buvo vienas nedaugelio neuždraustų tautinį pasididžiavimą maitinančių šaltinių.

- Na, o minėtose demonstracijose, kur buvo skanduojamas Lietuvos vardas, pasigirdavo

vienas kitas atvirai antitarybinis šūkis, milicininkų siaubui, tarsi iš niekur tarp žalios ir baltos spalvų vėliavų plykstelėdavo „uždraustoji“ lietuviška Trispalvė... Argi tai nebuvo generalinė Sąjūdžio repeticija?

- Žinoma, buvo. Todėl ir nereikėtų stebėtis, kad vos išplieskus Sąjūdžiui didžioji dalis Pietų IV austruolių tapo jo pirmeiviais. Kai kurie paskui ir politinę karjerą padarė... Tačiau Sąjūdžio demonstracijos, palyginti su mūsų laikais, buvo labai jau taikios. Mūsų laikų minios tarybiniai milicininkai bijojo ne tik politinę, bet ir fizine prasme - ne vienas pareigūnas, aršiau bandęs „daryti tvarką“, po „Žalgirio“ sirgalių eitynių grįždavo kruvina nosimi.

- Menu, skambėdavo ten ir „Viens su puse, du su puse...“, ir „Lietuva - būk laisva“, ir „Ko nepadare vokiečių tankai, tą padarys Lietuvos pankai“... Tik vieno šūkio, garsiojo „Nana nana nana“, prasmės taip ir likau lig šiolei nesupratęs. Ką jis reiškia?

- Prisipažinsiu - ir pats nežinau. Gali būti, kad nieko jis apskritai nereiškia - tiesiog patogi skanduoti ritminė formulė, tačiau sovietiniais laikais, kai visi ligi vieno buvome įgudę „skaityti tarp eilučių“, kartais atrasdavome prasmę net ir ten, kur jų nebūdavo.

Šiandien ji jau nebeskanduoja. Nūdienos sirgaliai - jau visai kita karta, manau, užuot pritare, tik pagūžčiotų pečiais, mintyse svarstydami, ko siekiant ir ką norint pasakyti čia buvo šūkauti.

- O patriotiniu angažuotumu dabartinė „ultrų“ karta smarkiai skiriasi nuo pirmeivių?

- Kiekvienas futbolo austruolis, mojančias Trispalvę ir skanduojan-

ti lietuviškus šūkius, manau, viduje turi dvi aistras - vieną futbolui, kitą Lietuvai. Kuri aistra laimi, reikėtų klausyti kiekvieno asmeniškai, nes ligi šiol niekas niekada to neklausinėjo. Pastebėjau, kad žaidžiant Lietuvos futbolo rinktinę į Pietų IV susirenka daugiau „senų“ - mano amžiaus žmonių, o jaunimui atrodytų svarbesnės klubų varžybos. Tad gal aistra futbolui juose laimi? Nežinau.

Tačiau kalbant ne apie futbolo austruolius, o tiesiog apie ateinančias jaunimo kartas (o su jaunimu tikrai gana daug tenka bendrauti), su liūdesiu pastebiu, kad lietuviškė ir patriotizmas tarp jų pabrėžtinai nemadingi. Tai, be abejo, susiję su visuotiniu mūsų tautos išgledimu, - daugeliui šiandien aps-

skaičiui įtakos turi ne tik patriotinis jaunimo atšalimas. Paprasčiausiai bankrutuoja savąją legendą, savąją istoriją turintys, per ilgą gyvavimo laiką būrius gerbėjų aplink save subūrę klubai, o vietoj jų atsirandantys, greitai pavadinimus keičiantys naujieji nespėja apsigyventi austruolių sąmonėje ir širdyse.

- Man labai gražu matyti trispalvėmis mojančių austruolių minias, bet labai liūdna po įvairių čempionatų išvysti gatvių balose trispalvių draiskaną, nuplyšusias nuo automobilių veidrodėlių. Ar koks nors pagarbos vėliavai, tautai ir valstybei kodeksas tarp futbolo sirgalių egzistuoja?

▶ „Žalgirio“ kovos kiekvienam lietuviui reiškė daugiau nei sportą - tai buvo viena nedaugelio galimybių kautis už savąją šalį

kritai viskas vienodai šviečia, išskyrus asmeninius reikalus. Todėl, deja, ir futbolo austruolių gretos gerokai apretėjusios.

- Norite pasakyti, kad Pietų IV šiandien jau nebūna sklidina?

- Noriu pasakyti, kad „Žalgirio“ stadione, apie kurio konkrečią tribūną kalbame, futbolo rungtynės jau seniai nevyksta - aikštėje auga medžiai. Todėl ir Pietų IV - jau tik simbolinis austruolių branduolio pavadinimas. O jei kalbėtume apie mūsų kiekybę - tikrų, neatsiejama klubo dalimi save laikantių sirgalių, sudarančių Pietų IV branduolį, vos šiek tiek daugiau nei pusšimtis žmonių.

Tačiau tokiam nedideliame

Kartą vėliavą Airijoje buvome pririšę prie stadiono tribūnos grotelių, dėl ko vienos ambasados darbuotojos buvome išvadinti kone vandalais, negerbiančiais Lietuvos vėliavos. Nemanau, kad šiuo atveju padarėme kažką neleistino, bet prieš visus teismus juk niekada nebūsi.

- Ukrainoje nutiko taip, kad prasidėjus karui būtent futbolo austruoliai - Dešinysis sektorius - pirmieji ėmėsi iniciatyvos ginti Tėvynę, nors to nepadare nei politinės struktūros, nei reguliarioji šalies kariuomenė. Ar, panašiai situacijai susiklosčius Lietuvoje, Pietų IV eitų ginti Tėvynės su ginklu rankose?

- Pietų IV ir Dešiniojo sektoriaus lyginti niekaip negalima, nes skiriamės net ir pačia savo prigimtimi. Dešinysis sektorius ir iki karo buvo politinė organizacija, kurios tik dalis buvo sykiu dar ir futbolo austruoliai. Na, o mes - Pietų IV - pabrėžtinai apolitiška bendruomenė.

Patriotizmas, žinoma, ne politika, bet jūsų klausimas vis tiek neišsprendžia, nei toks. Jeigu jau visa Pietų IV stovėjo prie Televizijos bokšto Sausio 13-ąją, jeigu ne kartą esame vėliavą gynę kumščiais, savime supranta, kad tautos ir šalies laisvę prirėkusi gintume ir ginklu, tačiau tai jau būtų kiekvieno žmogaus asmeninis sprendimas, nei su Pietų IV, nei su futbolu neturintis nieko bendra.

Todėl ir neketinu čia spėlioti, kas būtų, jeigu būtų. Būtų visų geriausia, kad karas niekad neįžengtų į mūsų žemę ir ginklu jos ginti neprireiktų.

O apie mus tegaliu pasakyti, kad nemaža dalis vyresniosios kartos Pietų IV austruolių jau šiandien yra užsirašę į savanorius.

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2015

2015 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos penktadieniais „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs! NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2015, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

RĖMĖJAI:

LIETUVOS POLICIJA

DRAUGAI:

Panevėžio miesto savivaldybė

Plungės miesto savivaldybė

Ji kaip Orleano mergelė

Taip monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas apibūdino Marcelę KUBILIŪTĘ - Lietuvos kariuomenės žvalgę, ypač aktyvią tarpukario visuomenininkę.

Lenkų okupuotos sostinės sugražinimu tarpukaryje nuoširdžiai rūpinosi visa Lietuva, geriausieji, žymiausieji jos žmonės. Tai žemaičiai broliai Mykolas, Vaclovas ir Viktoras Biržiškos, aukštaičiai Antanas Smetona, Juozas Tumas-Vaižgantas, dzūkas Vincas Uždavinys, sūduvis Juozas Papečkys. Ir dešimtys, šimtai kitų mažiau garsių, tarp kurių buvo ir M.Kubiliūtė.

Kovų metai

Ji gimė 1898 m. liepos 28 d. Rokiškio krašte, Panemunėlio valsčiuje. Nenuostabu, kad labai norėjo mokytis, bet lėšų gimnazijai tėvai neturėjo. Todėl jos kelias į švietimą buvo nelengvas, vingiuotas: baigus rusišką pradžios mokyklą Panemunėlyje mokėsi kulinarijos, siuvimo. 1912 m. brolis Juozas pasikvietė ją į Vilnių, kur dirbo parduotuvėje, „Vilties“ laikraščio administracijoje ir mokėsi lietuviškoje dviklasėje mokykloje, gyveno, dirbo tarp viltininkų ir tapo jų bendraminte dar ir todėl, kad patyrė nemažą skriaudų iš vietos lenkų - net bažnyčiose.

Karo metu atsidūrė Voroneže, paskui, padedama brolio, - Peterburge, kur draugavo su poetu Juliumi Janoniu, vėliau 1918 m. pavasarį baigė gimnaziją. O rudenį susiruošė į Lietuvą: „Ūpas pas visus grįžtančius geras. Turiu viltį, kad vokiečiai greit apleis Lietuvą. Reikės daug dirbti, kiek jėgos leis, kad tik atstačius kraštą, juk bus Nepriklausoma Lietuva, laisvai gyvensime. Traukinys visu greičiu skubėjo Vilniun, atjausdamas keliaujančiųjų norus...“

Apsigyveno Aušros Vartų moksleivių bendrabutyje, kurio vedėja Emilija Vileišienė priėmė ją kaip motina. Ir puolė dirbti: įkūrė

► Marcelė Kubiliūtė

lietuvišką pradžios mokyklą, prašėsi į Lietuvos kariuomenę, bet nepateko - per jauna... Vilniuje vieną valdžią keitė kita, bet daugiausia gyventojai prisikentė nuo lenkų, ne tik mūsų tautiečiai, bet ir žydai, baltarusiai: dėl areštų, kratų, spaudos, mokyklų persekiojimo. Todėl priešintis jiems Marcelėi buvo visai natūralus dalykas, nesvarbu, kad labai pavojingas.

Regis, ką gali nuveikti paprasta mergina prieš galingą okupacinę valdžią su jos policija, žandais, kalėjimais ir šnipais? O, pasirodo, gali labai daug. 1918 m. pabaigoje ar 1919 m. pradžioje Lietuvos kariuomenės žvalgybos leitenantui Juozui Matusaičiui pasiūlius, gavusi Elzės slapyvardį, Marcelė rinko žinias apie lenkų kariuomenės dalinius Vilniuje, jų išsidėstymą, ginkluotę, karių skai-

čių, apie karinių geležinkelio ešelonų judėjimą ir perduodavo jas, kur reikia. O svarbiausia - ji ypač daug prisidėjo prie lenkų POW sąmokslų, rengto Nepriklausomoje Lietuvoje 1919 m. vasarą mūsų valdžiai nuversti, sužlugdyti. Tai jos ir Aldonos Žarneckaitės dėka sąmokslininkų sąrašai, šifrai ir kita svarbi slapta medžiaga iš lenkų kariuomenės žvalgybos skyriaus Vilniuje laiku pateko į Kauną ir padėjo užkirsti kelią tam sąmokslui. Jo rengėjai atsidūrė kalėjime ir buvo nuteisti.

Daug nuveikė M.Kubiliūtė, kodama dėl lietuviškos spaudos, mokyklų teisių Vilniuje: organizavo protestus, rinkimų į vadinamąjį Vilniaus seimą boikotą. Rūpinosi vargšais - našlaičiais, seneliais, politiniais kalininiais Lukiškėse, rinko aukas jiems, taip pat lietuviškai spaudai šelpti. Daug padėjo Vilniuje laikomiems mūsų belaisviams - nešė jiems maistą, drabužius, o kai kuriems ir pabėgti padėjo: „Nugirdėm sargybą ir 1920 X 15 pabėgo daug belaisvių. Lenkai baisiai pyko, sargybą pasodino kalėjiman.“ Marcelė vos dviese su drauge teko ir laidoti mūsų belaisvius Rusų kapinėse - mirusius nuo žaizdų, nuo šiltinės...

Žinoma, tokia veikla ilgai tęstis negalėjo - nepadėjo nė pavardeis ir paso pakeitimas. Lenkų policija aptiko jos, pasivadinusios Elžbieta Banievič, pėdsakus ir paskelbė, kad už suteiktą žinių apie ją bus sumokėti dideli pinigai - 5000 zlotų. Labai sunku buvo skirtis su Vilniumi, kur tiek dirbta, bet teko pasitraukti į nepriklausomą Lietuvą. 1922 m. spalį M.Kubiliūtė pradėjo darbą Užsienio reikalų ministerijoje: „Man buvo dirbti įdomu, nes visas darbas - Vilniaus reikalai. Turėjau aprūpinti vilniečius knygo-

mis, pinigais ir kt.“ Tas aprūpinimas nebuvo paprastas: kaimietiška apsirėngusi ji gabendavo stambias pinigų sumas (po 50-100 tūkstančių), spaudos ryšulius iš Kauno prie administracinės linijos ties Merkine ar Saldutiškiu ir perduodavo visa tai atvykusiems iš Vilniaus, gaudavo iš jų pranešimus, vilnietišką spaudą. Žinoma, naktimis, miškuose, slapstantis nuo lenkų sargybų. M.Kubiliūtei, gerai žinomai lenkų policijai, įkliuvus grėsė net mirtis, bet vis pasisekdavo, matyt, padėdavo konspiracijos patyrimas ir drąsa: „Vydavai baimingas mintis iš savęs, viskas turės būti gerai, nes mane lydi ir saugo gera aplinkuma. Taip visad maniau, nes dirbu gerą darbą sąžiningai.“

Tuo pat metu Marcelė daug dirbo visuomeninėse organizacijose, ypač Šaulių sąjungoje, viena pirmųjų įstojo į Vilniaus vadavimo sąjungą, buvo renkama į jos Centro komitetą, platino jos leidinius, siūsdavo šventines dovanėles vilniečių vaikams, rūpinosi tremtiniais ir pabėgėliais iš Vilnijos, jų apgyvendinimu ir įdarbinimu. Ir dar suspėjo studijuoti VDU istoriją, 1936 m. mokslus sėkmingai užbaigė. Už nuopelnus Lietuvai buvo apdovanota Vyčio kryžiumi, Vytauto Didžiojo ir Gedimino ordinais, Šaulių žvaigžde.

► Už nuopelnus Lietuvai buvo apdovanota Vyčio kryžiumi, Vytauto Didžiojo ir Gedimino ordinais, Šaulių žvaigžde

Nelaisvėje

M.Kubiliūtė, regis, niekuo nenuskalto nei komunistams tarpukaryje, nei vėliau jų valdžiai. Tačiau toks visuomeniškai aktyvus ir dar turintis nelegalios veiklos patyrimą žmogus galėjo būti pavojingas. Todėl tik gerų žmonių dėka jai pavyko išlikti laisvėje 1940-1941 m. Užtai jau 1944 m. rugpjūtį ją suėmė, apkaltino, kad ji priešiška nusiteikusi tarybų valdžiai, buvo aktyvi kontrevoliucinės nacionalistinės organizacijos Laisvės kovotojų sąjungos narė. O tos organizacijos tikslas buvęs „su užsienio valstybių pagalba atkurti „savarankišką“ buržuazinę valstybę“.

Žinoma, tai buvo absurdiški, niekuo nepagrįsti kaltinimai: M.Kubiliūtė vokiečių okupacijos metais tikrai niekuo negalėjo pakenkti tarybų valdžiai. Tačiau jos parodymai tardymo metu čekistams netiko - patyrusi Lietuvos žvalgybos pareigūnė negalėjo bū-

ti nekalta! Todėl ją tardė net 23 kartus, daugiausia per naktis, matyt, panaudodami ir „aktyvius metodus“, t.y. kankinimus, vis reikalaujanti prisipažinti dėl nacionalistinės antitarybinės veiklos. Matyt, čekistai siekė sukurti stambią bylą su daugybe bendrininkų ir nusikaltimų. Todėl jie ne kartą pratęse tardymus, iki 1945 m. balandžio, kai nieko nelaimėję liovėsi ir pakeitė, lyg ir sušvelnino kaltinimus. Vis dėlto kaltinamojoje išvadoje, kurią balandžio 30 d. patvirtino LTSR valstybės saugumo liaudies komisaras A.Guzevičius, jie antitarybinę veiklą M.Kubiliūtei primetė: neva ji karui prasidėjus padėjusi vermachtui žygiuoti per Lietuvą ir agitavusi vyrus, kad jie neitų į Raudonąją armiją. O tai RTFSR baudžiamojo kodekso 58 str. 1a ir 11 punktai už tai siūlė 10 metų lagerių. Tačiau Maskvos čekistai savo vilniečiams kolegoms nepritarė: Ypatingasis pasitarimas, sprendęs jos bylą 1945 m. liepos 7 d., apkaltino M.Kubiliūtę tik „išdavikišku elgesiu okupuotoje teritorijoje“, matyt, nelabai pavojingu, nes skyrė palyginti nedidelę bausmę - 5 metus tremties.

1949 m. rugpjūtį, praleidusi tuos metus Tiumenės srityje ir Kazachijoje, M.Kubiliūtė grįžo į Lietuvą, į savo numylėtą Vilnių: „Aš džiaugiamas praeidama gatvėmis. Pažįstami namai, kiekvienas kampas, aikštelė mane pripildė daug įspūdžių...“ Deja, džiaugėsi neilgai: darbo Vilniuje gauti nepavyko - to meto viršininkai grįžusių iš lagerio bijojo priimti, sveikata buvo nusilpusi, visko trūko, ypač drabužių. Nuolatinio darbo negavo nei Kaune, nei Panevėžyje, tik beveik po metų vargingų klajonių 1950 m. pavasarį pagaliau įsikūrė Tauragėje - kelių eksploatacijos ruožo sąskaitininke. O MGB ją ir toliau „globavo“, nes tebelaike pavojinga valdžiai, sekė nuolatos - Rokiškio rajone, Tauragėje, paskui Vilniuje, kur ji sugrįžo 1956 m. Čekistams vis rūpėjo, ar tik ji neužsiima nelegalia veikla, ar neturi ryšių su anglų žvalgyba, ir taip iki 1957 m. rudens.

MGB nurimo neatsitiktinai: sunkūs kalėjimo metai Vilniuje, tremtis, sužalojimai, ten patirti, ir varganas gyvenimas sugrįžus galutinai pakirto M.Kubiliūtės sveikatą. Ypač kamavo sąnarių tuberkuliozė, vėliau - vėžys. 1958 m. vasarą prasidėjo liūdnas gyvenimas ligoninėse, sanatorijose, daktarai pagydyti jos jau nebegalėjo - tik palengvinti skausmus. Bet ir ligos patale būdama ji liko tokia pat dvasiškai tvirta, kantri, ištikima savo jaunystės idealams, pasiruošusi padėti kitiems. Tokia ir mirė 1963 m. birželio 13 d., amžiną poilsį rado Rusų kapinėse, netoli jos palaidotų savanorių kapų - toks buvo jos paskutinis pageidavimas...

Jonas RUDOKAS

a | ch

2015 birželio 30 / 18:30
Lietuvos nacionalinis dramos teatras

Ana Karenina

ANŽELIKOS CHOLINOS ŠOKIO TEATRO SPEKTAKLIS

Choreografė — Anželika Cholina
Scenografas — Marijus Jacovskis
Kostiumų ir grimo dailininkas — Juozas Statkevičius

www.aich.lt

bilietai.lt
Teatro dienas
Teatro televizija
Teatro žurnalas

15% nuolaida
Su „Laisvės kovotojų“ kuponu

Ach teatro rėmėjai
Kultūros rėmimo fondas
Už kultūros rėmimą

ACM
Smilciu
VRS

COSMOPOLITAN
DELFI
Clear Channel